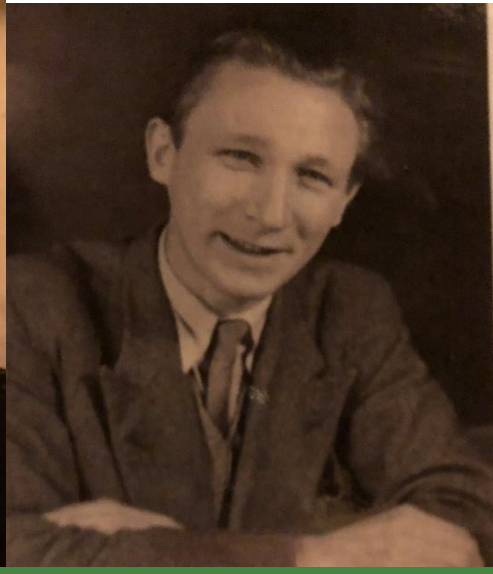

Fortælling om min mor & far, fortalt af Margrethe Kyster

Asta Eleonora Kyster

(1921 – 2003)

Johan Kyster

(1920 – 1986)

Min mor Asta Eleonora Kyster, blev født i Lunderskov d. 11. marts 1921, der var i alt 8 søskende. Moderen passede børn og hus, faderen var ansat ved Statsbanerne, ansvarlig for godstransport. Et indremissionsk hjem, som jeg dog i højere grad husker som grundtvigiansk, der måtte både spilles, synges og endog indtages alkohol ved festlige lejligheder. Faderen var sognerådsog menighedsrådsmedlem, socialt engageret i de af byens borgere, der levede under fattige kår.

Min mor tog på Kolding Realskole præliminæreksamen, og blev herefter handels- og kontoruddannet. Herefter fik hun ansættelse i en revisionsvirksomhed i Kolding, indtil hun måtte flytte til Odense som følge af hendes aktivitet i modstandsbevægelsen, hvilket jeg senere vil komme ind på.

Johan Christoffer Kyster, født 24.12.1920 i Vonsild, der var i alt 5 søskende. Forældrene havde en købmandsgård i Vonsild, men tidernes ugunst betød dog, at de efter nogle år måtte lukke, og familien flyttede til Sædding ved Esbjerg, hvorfra min farmor stammede. Hun var ud af en velhavende gårdmandsfamilie, der økonomisk kunne hjælpe dem videre.

Min farfar begyndte at arbejde på havnen i Esbjerg, og som kvinder dengang gjorde, passede min farmor hus og børn. Min farfar var meget politisk engageret i Socialdemokratiet, jeg har overhørt adskillige politiske diskussioner i familien, når vi besøgte dem.

Min far tog realeksamen på Esbjerg Realskole og sidenhen studentereksamen på Esbjerg Statsskole. Der var i familien ikke tradition for hverken real- eller studentereksamen, men da man fra skolens side skrev at "der sad et godt hoved" på min far, besluttede hans morfar at betale for skolegangen. Herefter var han soldat i Haderslev ved Haderslev Regimets Kanonkompagni, hvilket jeg vil vende tilbage til. Efter kapitulationen i 1940, startede han på Tønder Lærerseminarium, indtil han også pga. sin aktivitet i modstandsbevægelsen, blev sendt til Odense.

Asta:
Min mors aktivitet i modstandsbevægelsen tog sin begyndelse i Lunderskov og senere Kolding, hvor hun blev tilknyttet en sabotørgruppe. I Kolding havde Gestapo hovedkvarter på Staldgården, der ligger i tilknytning til Koldinghus, Staldgården blev kaldt "Helvedets forgård", da vejen herfra ofte gik til KZ lejre.

Hendes primæropgaver var i deltagelse i forberedelser til at lamme de tyske våben- samt levnedsmiddeltransporter. Desværre var der også mange transporter med varer til besættelsesmagten fra både danske firmaer og fra danske landmænd, vil dog undlade at benævne de pågældende firmaer, flere er også nævnt i efterkrigslitteraturen.

Mht. jernbanesprængninger, så var det nok en stor fordel at have familie ansat ved jernbanen i Lunderskov, som var et knudepunkt for transport. Min mor har fortalt, at min morfar om natten, når der skulle sprænges jernbanelegemer, sad med uret og lyttede efter om sprængningerne blev udført, afventede herefter om der kom beskeder om evt. tilbageholdte modstandsfolk, hvorefter han kunne gå til ro.

Hjemmet blev flere gange om natten omringet af Gestapo, der med projektører oplyste huset, og undersøgte det fra kælder til kvist, 4 af de 8 børn var aktive i modstandskampen. Dette påvirkede naturligvis mine bedsteforældre meget, angsten og utryghed sled på min mormor, som kort efter krigen fik en blodprop med den konsekvens, at "hun gik i barndom", som det dengang blev benævnt.

Mht. sprængninger, så var en af min mors opgaver også at transportere sprængstof, og det foregik ofte på cykel om natten. Min mor og hendes svigerinde, der var gift med hendes bror, som også var aktiv i modstandsbevægelsen og ansat ved politiet indtil august 1944, hvorefter besættelsesmagten opløste det danske politi, og blev herefter leder af modstandsgruppen i Kolding.

En sen aften skulle min og hendes svigerinde cykle sprængstof fra Lunderskov til Kolding. Kassen på bagagebæreren blev fyldt op med sprængstof, og øverst lagde de sygeplejeuniformer, madpakker mm. Undervejs hører de en bil nærme sig, og så vidste de hvad det betød, tyskere! De bliver stoppet med et "Halt", og adspurgt om hvad sådan et par unge damer lavede tæt ved midnatstid, svarer de kækt, "er på vej til arbejde som sygeplejersker på sygehuset i Kolding". De fremviste uniformer med mere og fik lov til at forsætte. Stærkt chokerede nåede de frem, og blev anvist et sikkert logi. Da det blev for risikabelt at forblive i Kolding, blev Asta sendt videre til Odense, hvor hun mødte min far.

Apropos at blive sendt til nyt logi, så har min mor fortalt en sød historie. Når de fik march-ordre, som det kaldtes, når opholdsstedet blev for farligt. Min mor fik en tidlig morgen marchordre og fik dermed besked på med kort varsel at skulle forflytte sig, og opgivet en adresse, som hun skulle tage hen til. Her blev hun mødt af en rigtig sød kvinde, der sagde at Børge, hendes mand, lige var stået op, så hun kunne lægge sig ind i en dejlig varm seng! Varm var den, og det var der brug for. I efterkrigslitteraturen er jeg flere gange stødt på denne Børge, han var en meget højt placeret leder af modstandskampen i Odense.

Johan Christoffer:

Min far var som nævnt soldat i Haderslev d. 9. april i 1940. Hans regimement, Kanon Kompagniet, lå ved Hertug Hans' Bro, da tyskerne kørte ind. Som et af de få steder i Danmark, gjorde kompagniet i Haderslev væbnet modstand mod den tyske fremrykning.

Det var en ganske forfærdelig oplevelse. Jeg har en beretning fra et øjenvidne, en fotograf, der fortæller at de lå helt ubeskyttede: " ….det hele tog kun et øjeblik,…..jeg så hvordan den ene efter den anden af de danske soldater blev ramt, og alligevel blev de ved med at skyde med kanonen. De sårede og dræbte (4 dræbte) blev slæbt nogle meter tilbage af deres kammerater. En tysk kampvogn kørte indover kanonen, så var den gjort ukamdygtig……" (Fotograf Hans Andersen). Den 9. april er altid mindet i hjemmet, og ofte har vi hørt om beretningen fra Hertug Hans' bro, også med et stref af morskab om, dengang "far kæmpede mod tyskerne".

Efter kapitulationen påbegyndte min far læreruddannelsen på Tønder Statsseminarium. Her blev han hurtig involveret i modstandskampen, som ellers ikke var så aktiv i det sønderjyske, her var befolkningen delt, der var mange hjemmetyskere. Tiden i Tønder ved jeg ikke så meget om, dog var han bl.a. redaktør af et illegalt tidsskrift, og herigennem mødte han Jørgen Adelgod, en meget kendt modstandsmand, der var politisk engageret, dels i DKP og senere i Socialdemokratiet. I Tønder fik Gestapo imidlertid fat i flere modstandsfolk, og i hast måtte Jørgen Adelgod og min far flygte, da Gestapo var kommet på sporet af dem. Min far tog til en gård på Randerskanten, ejet af slægtninge. Efter et par dage havde de sporet ham. Gårdmandskonen havde registreret nogle sorte biler og i al hast gemte min far sig i nogle høstakke, et på forhånd aftalt sted. Tyskerne gik over flere dage og stak i høet, for de var sikre på at han var der. Lidt mad fik gårdmandskonen listet ud til ham, og det lykkedes heldigvis ikke tyskerne at finde ham. Det var en voldsom og nervepirrende oplevelse.

Jørgen Adelgod fik herefter min far til Odense som aflytter, idet han var god til tysk, og Jørgen Adelgod var blevet ene om aflytningen. Opgaven var at aflytte alle samtaler fra og til Gestapos hovedkvarter i Odense, nedskrive dem og aflevere dem til Fynsledelsen. I maj 1944 blev der etableret et samarbejde med Fyns Kommunale Telefonselskab, hvilket var en kæmpe gevinst. Aflyttere skulle altid være klar til at flygte, dels kunne aflytningscentralen blive sporet og nye skulle oprettes, og dels var de konstant efterstræbt. At være aflytter bliver beskrevet som "et meget psykisk belastet arbejde" (Statsarkivet), samtalerne der skulle nedskrives, var af stor betydning, meddelelserne drejede sig jo om besættelsesmagtens dispositioner i Danmark. Jeg har flere sider aflytningsmateriale liggende, interessant læsning, ikke mindst ugen op til befrielsen. Den sidste tlf. aflytning der blev foretaget 5. maj 1945 kl. 7.13, tre kvarter før befrielsen, blev aflyttet af min far, en totalt kaotisk samtale, hvor alle tyskere bare skulle væk, bl.a. står der, at Gestapo havde fået fat i 200 danske militæruniformer, de iklædte sig dem kl. 05 og gik således forklædte ud og blandede sig i folkemængden og slap på den måde væk, dog blev flere ledende Gestapofolk opsporet under flugten. Derudover står der refereret, at tyskere var bekymrede over ikke at kunne nå at tilintetgøre papirer mm.

Min far blev efter krigen indkaldt som vidne i en retssag mod bl.a. Sturmbannfuhrer Dohse (der under flugten fra Odense blev fanget i Kiel), som der bl.a. lå mange aflyttede tlf. samtaler på.

En af aflytterne Johan Kyster, der var tilkaldt som vidne fortæller at Untersturmbannfürer Dohse udbrød: " Ja, så kan jeg bedre forstå, så mange ting mislykkedes for os". – Kyster oplevede det som en fin kompliment for et stykke værdifuldt arbejde, som han havde været med til. ("Forræderiet 1940-45, Dansk Historisk Håndbogsforlag)

Under krigen var min far på et tidspunkt interneret, jeg mener det var på Søgård Kaserne ved Aabenraa, men den tid er der ikke blevet talt om i familien.

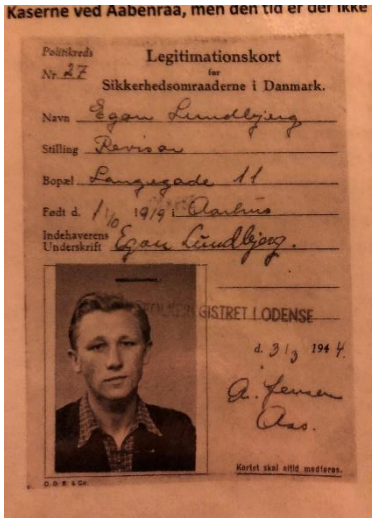
Kaserne ved Aabenraa, men den tid er der ikke

Politikreds
Nr. 27
Legitimationskort
for
Sikkerhedsomraaderne i Danmark.
Navn Egon Lundbjerg
Stilling Revisor
Bopæl Langegade 11
Født d. 1/10 1919 i Aarhus
Indehaverens Underskrift Egon Lundbjerg
REGISTRET I ODENSE
d. 3/3 194 4
Kortet skal altid medføres.

Modstandskampen bragte mine forældre sammen og da min mor lærte min far at kende var hans dæknavn Karsten. Dette var så indgroet, at han aldrig blev kaldt andet i min mors familie og Johan i sin egen familie. Dæknavne havde meget stor betydning, og det kunne blive nødvendigt at skifte navn. Således har min far både heddet Karsten og Egon. Et eksempel på et af min fars legitimationskort. Vi har ofte moret os over, at hans stilling betegnes som "revisor", idet talbehandling overhovedet ikke havde hans interesse.

Efter tiden i Odense, hvor min far blev færdig som lærer, flyttede mine forældre til Samsø, hvor min far blev lærer på Realskolen. Her blev min søster Lene, født. Samsø var givetvis et godt roligt sted at til, efter nogle hektiske år.

Her blev de til 1952, hvorefter de flyttede til Fanø, hvor min far blev viceskoleinspektør i Nordby. Jeg blev født i 1953, og påbegyndte min skolegang på Borgerskolen i 1960, hvor vi også boede, og min søster gik på Realskolen. Det var dejlige år på Fanø, men så kom der en, for min far spændende stilling på Ribe Statsseminarium, så familien flyttede til Ribe.

Modstandskampens spor

Min far døde okt. 1986, 65 år gammel. Hans engagement i modstandsbevægelsen havde sat sine spor, årene efter krigen var han fysisk afkræftet, og psykisk havde krigens oplevelser også belastet ham. I dag ville han have fået komme diagnosen PTSD, men den fandtes ikke på dette tidspunkt. Han var periodevis psykisk syg, og at det også var tabubelagt, gjorde ikke situationen nemmere for familien.

Som kompensation modtog han fra starten af 70'erne til sin død hædersgave (økonomisk anerkendelse) fra Frihedsfonden som havde til formål at "støtte dem der havde lidt skade under frihedskampen og støtte de efterladte", således forsatte min mor til sin død i 2002 med at modtage hædersgaven efter min far.

Jeg tror, at de oplevelser mine forældre havde under krigen, gjorde dem til meget tolerante personer, i hvert fald var de meget empatiske, og til mine forældres fortjeneste, vil jeg nævne, at vi ikke er opvokset med et had mod den tyske befolkning, overhovedet ikke, men at modstandskampen var rettet mod facismen. Allerede i 1950 var min far med et hold elever fra Samsø på studietur til Tyskland, og gennem min fars videreuddannelse på Goethe Instituttet i Marburg over flere år, har der knyttet mange venskaber, hvorfor mange af vores ferie også er gået til Tyskland.

fortalt af Karen Margrethe Kyster, Januar 2019

På kortet nedenfor viser den røde ring hvor Asta Eleonora & Johan Kyster ligger begravet.

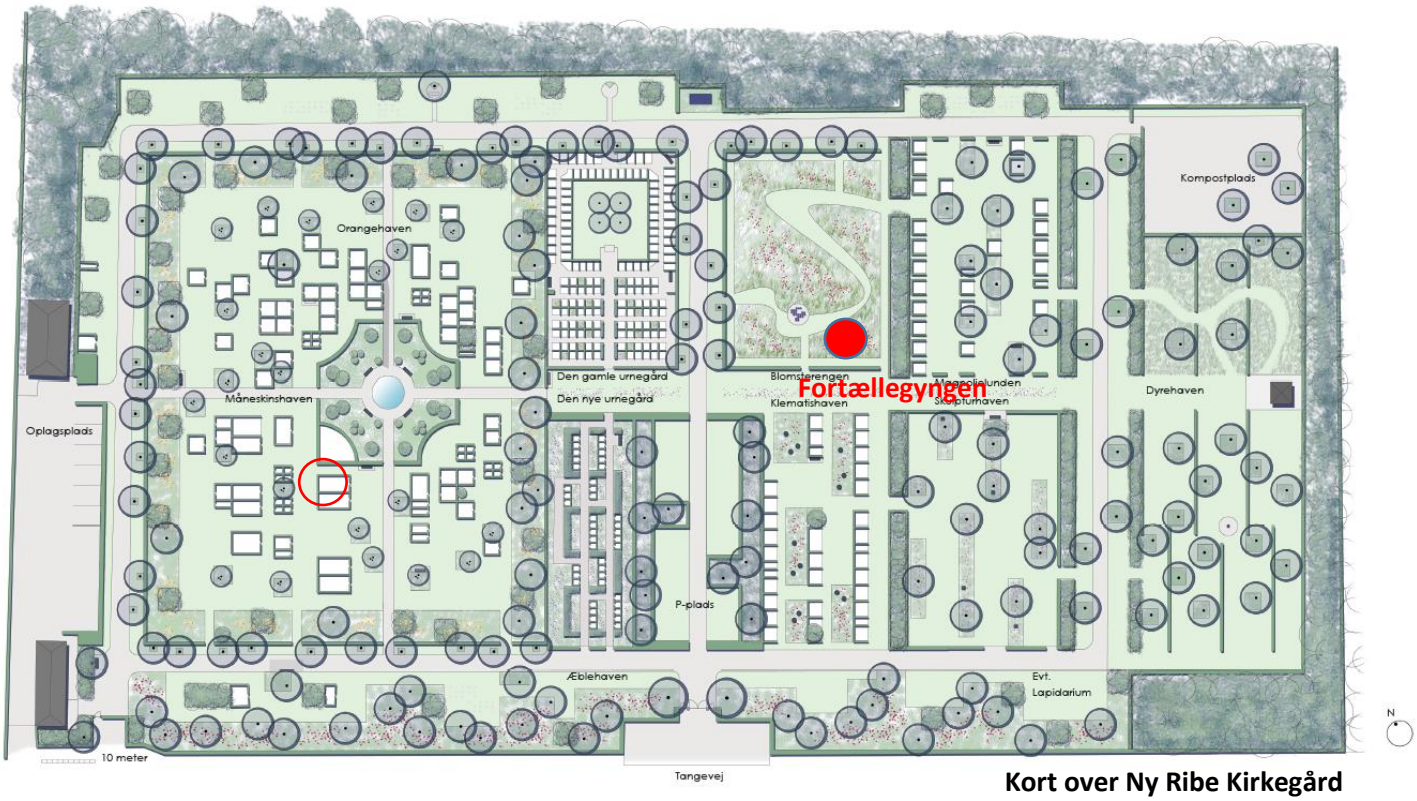

Kort over Ny Ribe Kirkegård

Danmarks første Fortællegynge er placeret lige her på Ribe Kirkegård. Den er designet og udviklet af lokale pensionerede håndværksmestre, til at være stedet, hvor familie og venner kan mødes og udveksle gode fortællinger, historier og minder om dem der er og var. Vi er stolte af Fortællegyngen og håber at rigtig mange får glæde af den. Hos Ribe Kirkegårde har vi også mange fortællinger, at fortælle og derfor har vi lavet små historier om kirkegården, livet på kirkegården og historier fra kirkegården.

RIBE KIRKEGÅRDE

Ribe Kirkegårde
Tlf.: 75420160
mail@ribekirkegaarde.dk

Kannikegården
Torvet 15
6760 Ribe